

Innlevering

October 26, 2023

1 Fysikklabb

Olve G. Birkeland, Linn E. Kingenberg, Cornelius Levai, Eirik M. Silnes, Ketis Sivane-sarajah

```
[ ]: import matplotlib.pyplot as plt
import numpy as np
from scipy.interpolate import CubicSpline

xmin = 0
xmax = 1401
dx = 1
x = np.arange(xmin,xmax,dx)

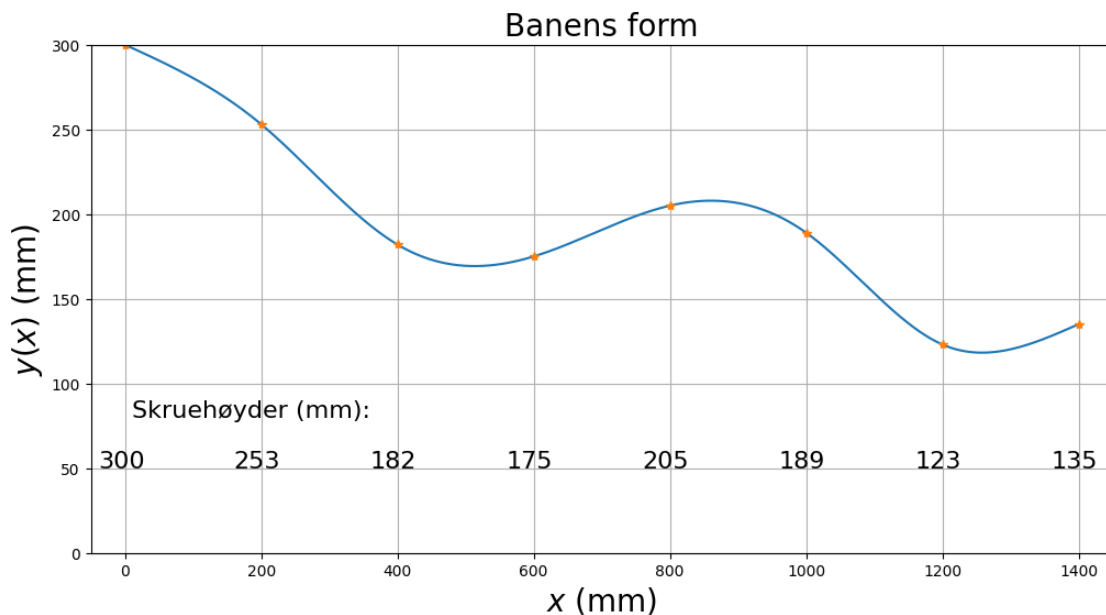
#Skruehøyder:
yfast = np.zeros(8)
yfast[0] = 300
yfast[1] = yfast[0] - np.random.randint(40,60)
yfast[2] = yfast[1] - np.random.randint(70,90)
yfast[3] = yfast[2] + np.random.randint(-30,10)
yfast[4] = yfast[3] + np.random.randint(30,70)
yfast[5] = yfast[4] + np.random.randint(-20,20)
yfast[6] = yfast[5] - np.random.randint(40,80)
yfast[7] = yfast[6] + np.random.randint(-40,40)
#
#print(yfast)
Data = [300, 253, 182, 175, 205, 189, 123, 135]
h = 200
xfast=np.asarray([0,1,2,3,4,5,6,7])*h
cs = CubicSpline(xfast,Data,bc_type='natural')
y = cs(x)
dy = cs(x,1)
d2y = cs(x,2)

yfast = Data.copy()
baneform = plt.figure('y(x)',figsize=(12,6))
plt.plot(x,y,xfast,yfast,'*')
plt.title('Banens form', fontsize=20)
plt.xlabel('$x$ (mm)',fontsize=20)
```

```

plt.ylabel('$y(x)$ (mm)', fontsize=20)
plt.text(10, 80, 'Skruehøyder (mm):', fontsize=16)
plt.text(-40, 50, int(yfast[0]), fontsize=16)
plt.text(160, 50, int(yfast[1]), fontsize=16)
plt.text(360, 50, int(yfast[2]), fontsize=16)
plt.text(560, 50, int(yfast[3]), fontsize=16)
plt.text(760, 50, int(yfast[4]), fontsize=16)
plt.text(960, 50, int(yfast[5]), fontsize=16)
plt.text(1160, 50, int(yfast[6]), fontsize=16)
plt.text(1360, 50, int(yfast[7]), fontsize=16)
plt.ylim(0, 300)
plt.xlim(-50, 1450)
plt.grid()
plt.show()
#plt.savefig("Baneform", dpi = 600)
#Ta bort # hvis du ønsker å lagre grafen som pdf og/eller png.
#baneform.savefig("baneform.pdf", bbox_inches='tight')
#baneform.savefig("baneform.png", bbox_inches='tight')

```


Figur 1 Plotting av 'Banens form'

```

[ ]: y37 = y[400:1400]
      y27 = y[200:1400]
      y37min = np.min(y37)
      y37max = np.max(y37)
      y27min = np.min(y27)
      y27max = np.max(y27)

```

```

K = d2y/(1+dy**2)**(1.5)
R = 1/(np.abs(K)+1E-8) #unngår R = uendelig
Rmin = np.min(R)
beta = np.arctan(dy)
betadeg = beta*180/np.pi
startvinkel = betadeg[0]
maksvinkel = np.max(np.abs(betadeg))

print('Høyeste punkt etter 3.skrue (mm): %4.0f' %y37max)
print('Laveste punkt etter 2.skrue (mm): %4.0f' %y27min)
print('Starthelningsvinkel (grader): %4.1f' %startvinkel)
print('Maksimal helningsvinkel (grader): %4.1f' %maksvinkel)
print('Minste krumningsradius (mm): %4.0f' %Rmin)
print('Festepunkthøyder (mm):', yfast)

def finn_farten(y):
    c = 2/5
    y0 = 300
    g = 9810
    v = np.sqrt(2*g*(y0-y)/(1+c))

    return v

def plot_fart(y):
    v = finn_farten(y)
    fart = plt.figure('y(x)',figsize=(12,6))
    plt.plot(x, v)
    plt.title('Fart vs posisjon', fontsize=20)
    plt.xlabel('$x$ (mm)',fontsize=20)
    plt.ylabel('$v$(mm/s)',fontsize=20)
    plt.grid()
    plt.savefig("fart.png", dpi = 600)

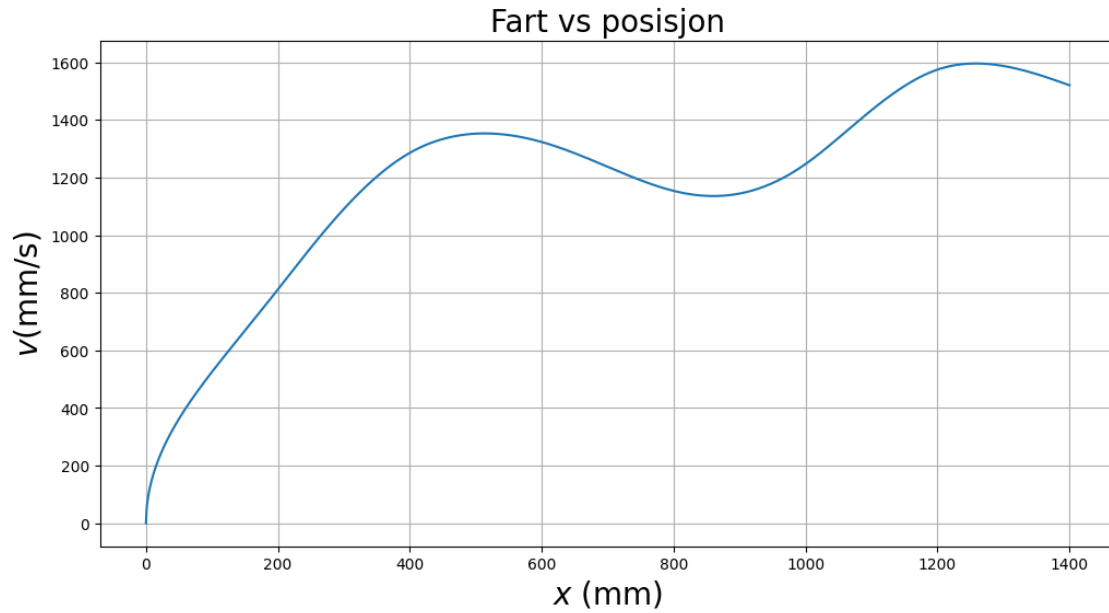
slutt_fart = finn_farten(cs(1401))/1000
print('Teoretisk slutfart (m/s): %4.3f' %slutt_fart)
plot_fart(y)

```

```

Høyeste punkt etter 3.skrue (mm): 208
Laveste punkt etter 2.skrue (mm): 118
Starthelningsvinkel (grader): -10.4
Maksimal helningsvinkel (grader): 21.5
Minste krumningsradius (mm): 297
Festepunkthøyder (mm): [300, 253, 182, 175, 205, 189, 123, 135]
Teoretisk slutfart (m/s): 1.520

```


Figur 2 Plotting av 'Farten vs posisjon'

```
[ ]: #kinetisk energi er gitt som  $1/2*mv^2$ 
def simulert_kinetic(y):
    #Total kinetisk energi K er summen av translasjonsenergi  $mv^2/2$  og
    ↪ rotasjonsenergi  $c*m*v^2/2$ 
    #E = U = m*g*y_0
    #Konstanter:
    m = 0.031 #kg
    r = 0.011 #m
    c = 2/5
    Kinetic = ((1+c)/2)*m*(finn_farten(y)/1000)**2

    return Kinetic

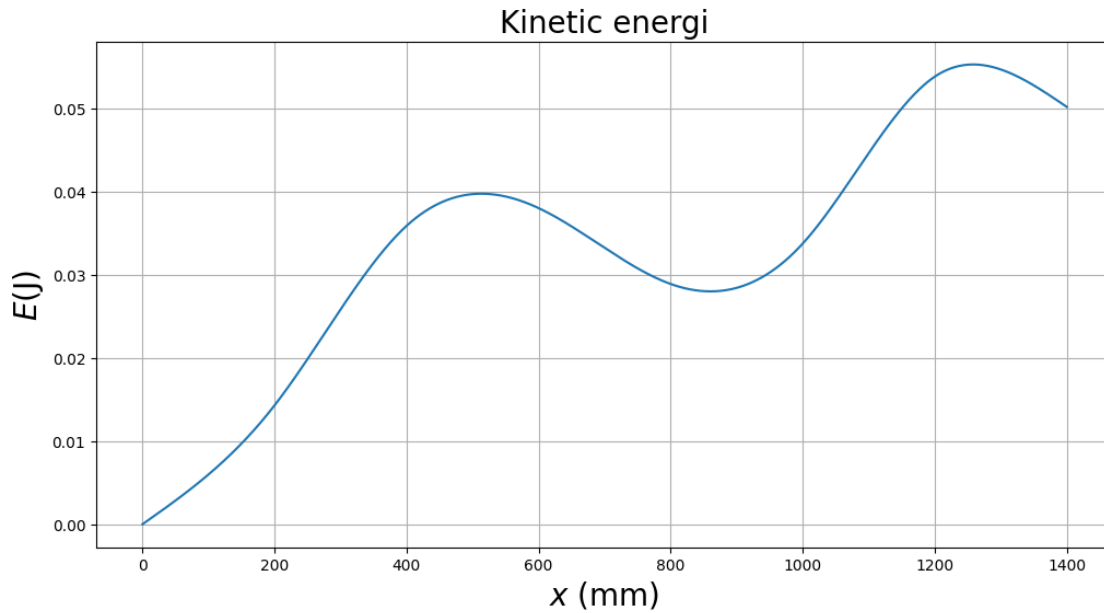
def plot_kinetic(y):

    Kinetic = simulert_kinetic(y)
    kin = plt.figure('y(x)',figsize=(12,6))
    plt.plot(x, Kinetic)
    plt.title('Kinetic energi', fontsize=20)
    plt.xlabel('$x$ (mm)',fontsize=20)
    plt.ylabel('$E$(J)',fontsize=20)
    plt.grid()
    plt.savefig("Kinetisk_energi", dpi =600)

teo_ken = simulert_kinetic(y)[-1]
```

```
print('Teoretisk kinetisk energi ved 1,4 m (J): %4.3f' %teo_ken)
plot_kinetic(y)
```

Teoretisk kinetisk energi ved 1,4 m (J): 0.050

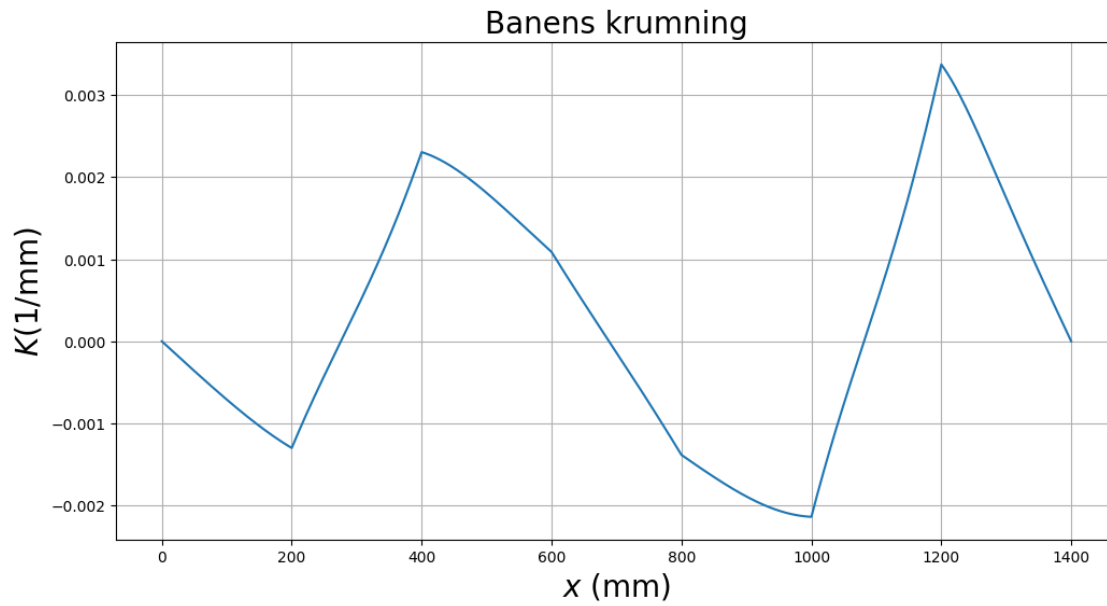

Figur 3 Plotting av 'Kinetic energi'

```
[ ]: kappa = d2y/((1+(dy)**2)**(3/2))

Krumning = plt.figure('y(x)',figsize=(12,6))

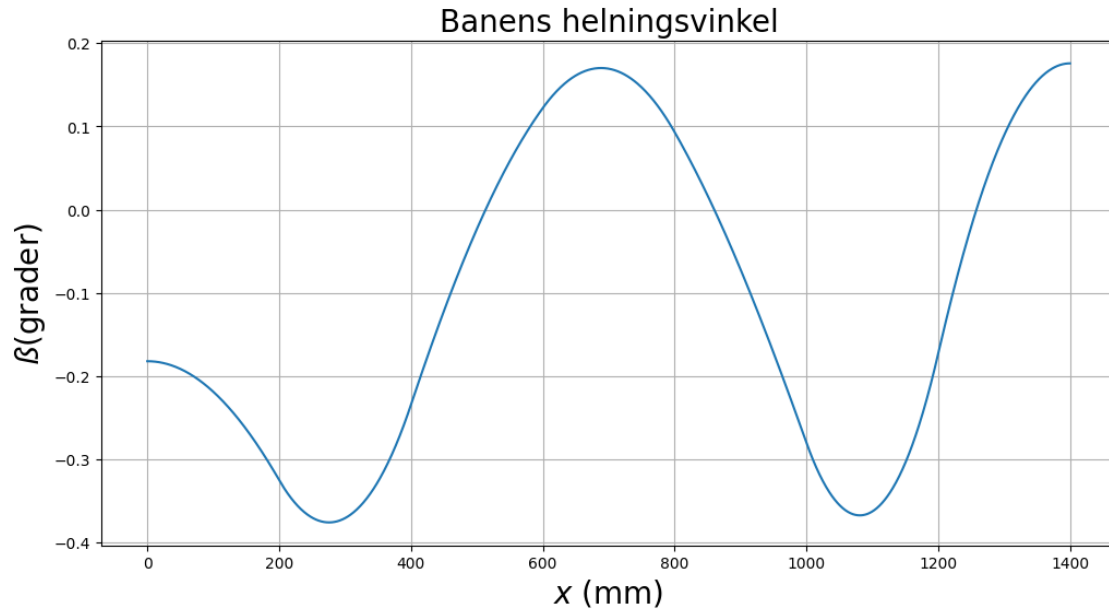
plt.plot(x,kappa)
plt.title('Banens krumning', fontsize=20)
plt.xlabel('$x$ (mm)',fontsize=20)
plt.ylabel('$K$(1/mm)',fontsize=20)
plt.grid()
plt.show()
```


Figur 4 Plotting av 'Banens krumning'

```
[ ]: beta = np.arctan(dy)

vinkel = plt.figure('y(x)',figsize=(12,6))
plt.plot(x,beta)
plt.title('Banens helningsvinkel', fontsize=20)
plt.xlabel('$x$ (mm)',fontsize=20)
plt.ylabel('$\beta$(grader)',fontsize=20)
plt.grid()
plt.show()
```


Figur 5 Plotting av 'Banens helningsvinkel'

```
[ ]: def finn_tid():
    delta_v_x = np.zeros(len(y))
    delta_t = np.zeros(len(y))
    vx = np.zeros(len(y))
    V = finn_farten(y)
    t = np.zeros(len(y))
    for a in range(len(y)):
        vx[a] = V[a] * np.cos(beta[a])
    for i in range(1,1401):
        delta_v_x[i] = 1/2* (vx[i]+vx[i-1])
        delta_t[i] = 1/delta_v_x[i]
        t[i] = t[i-1]+delta_t[i]
    return t[i]

print('Total rulletid: %4.3f' %finn_tid())
```

Total rulletid: 1.521

```
[ ]: def sentripetalakselerasjon():
    a_ = (finn_farten(y)**2)*kappa
    return a_

def normalKraft():
    g = 9810
    m = 0.031
```

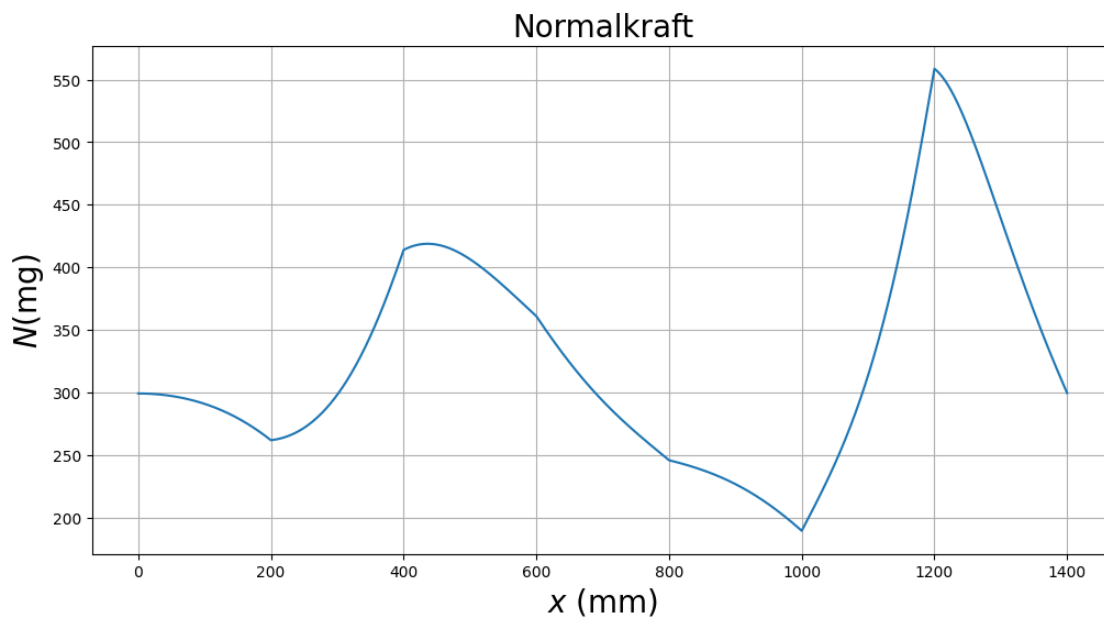
```

N = m*(g*np.cos(beta)+sentripetalakselerasjon())
return N

def plot_normalkraft():
    kraft = plt.figure('y(x)',figsize=(12,6))
    plt.plot(x,normalKraft())
    plt.title('Normalkraft', fontsize=20)
    plt.xlabel('$x$ (mm)',fontsize=20)
    plt.ylabel('$N$ (mg)',fontsize=20)
    plt.grid()
    plt.show()

plot_normalkraft()

```


Figur 6 Plotting av 'Normalkraft'

```

[ ]: def friksjon():
    #Konstanter
    c = 2/5
    m = 0.031 #kg
    g = 9810 #mm/s**2
    return (c/(1+c)*m*g*np.sin(beta))/1000

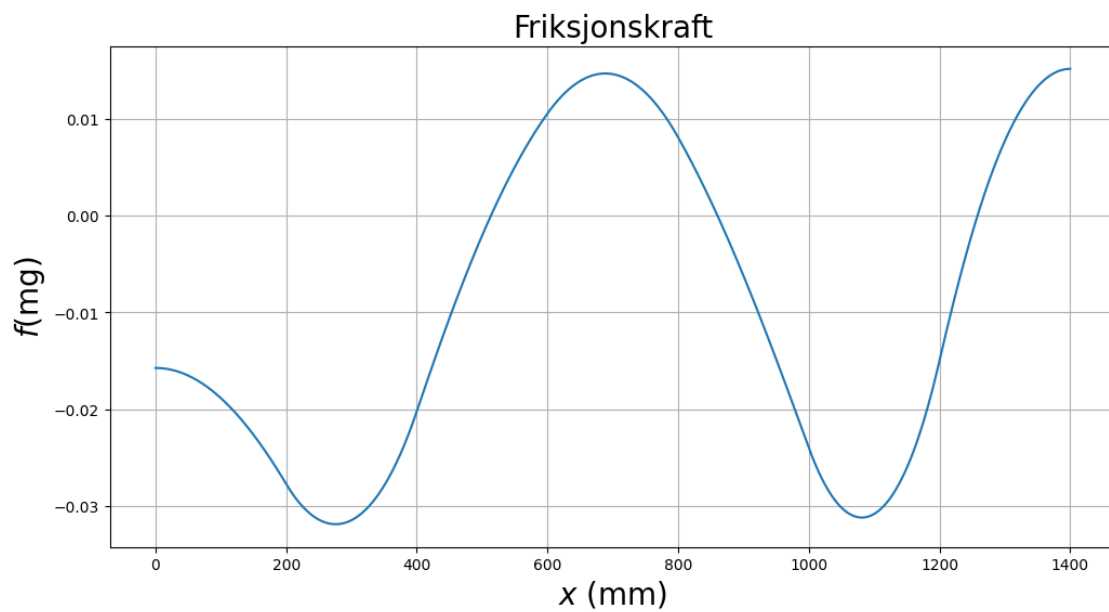
def plot_friksjon():
    kraft = plt.figure('y(x)',figsize=(12,6))
    plt.plot(x,friksjon())

```



```
plt.title('Friksjonskraft', fontsize=20)
plt.xlabel('$x$ (mm)', fontsize=20)
plt.ylabel('$f$ (mg)', fontsize=20)
plt.grid()
plt.show()

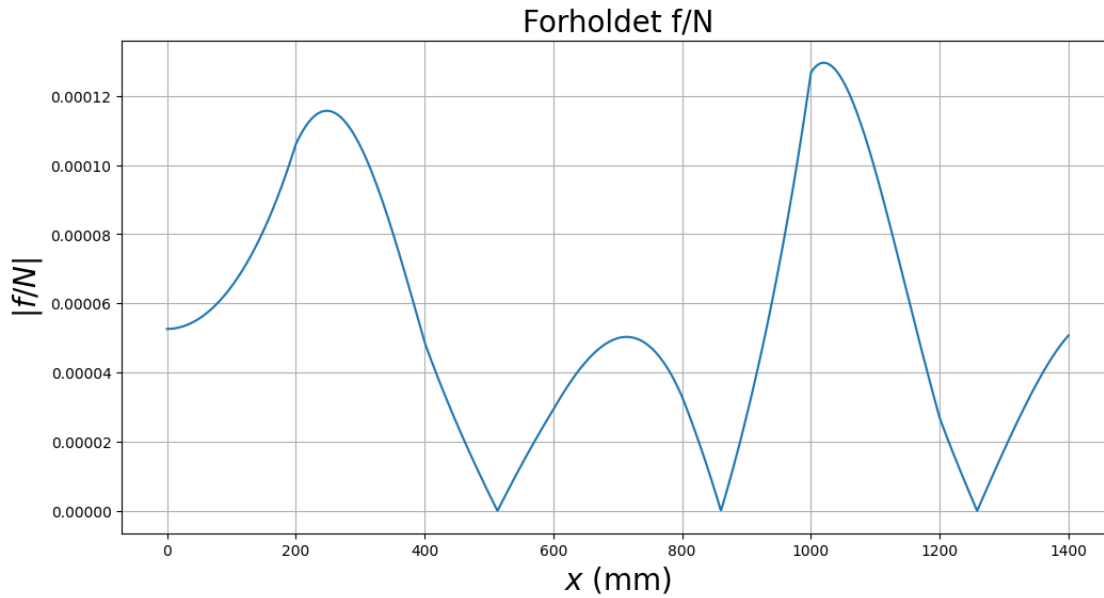
plot_friksjon()
```


Figur 7 Plotting av 'Friksjonskraft'

```
[ ]: def plot_NdF():
    F = friksjon()
    N = normalKraft()
    NF = np.abs(F/N)
    kraft = plt.figure('y(x)', figsize=(12,6))
    plt.plot(x,NF)
    plt.title('Forholdet f/N', fontsize=20)
    plt.xlabel('$x$ (mm)', fontsize=20)
    plt.ylabel('$|f/N|$', fontsize=20)
    plt.grid()
    plt.show()

plot_NdF()
```


Figur 8 Plotting av 'Forholdet mellom friksjon- og normalkraft'

```
[ ]: h_start = 0.287 #[m]

h_slutt = 0.155 #[m]

m_kule = 0.037 #[kg]

V_slutt = [1.391,1.377,1.35828 ,1.36367, 1.407, 1.361, 1.343, 1.345, 1.3435, 1.
↪343, 1.339] #[m/s]

rulletid = [1.55, 1.54, 1.500, 1.5333, 1.500, 1.533, 1.500, 1.567, 1.533, 1.
↪433] #[s]

def gjennomsnitt_rulletid():
    rulletid_sum = sum(rulletid)/len(rulletid)
    return rulletid_sum

def gjennomsnitt_slutfart():
    V_slutt_sum = sum(V_slutt)/len(V_slutt)
    return V_slutt_sum

g = 9.81 #[m/s**2]
def tap_mekanisk_energi():
    Energi_sum = 0
    #finder gjennomsnittstap på de ti forsøkene
```

```

for i in V_slutt:
    Energi_sum = h_start*g*m_kule - (i**2 * 0.5 * m_kule + m_kule*g*h_slutt)

Energitap_gjennomsnitt = Energi_sum/10

return Energitap_gjennomsnitt

def tap_mekanisk_energi_liste():
    liste = []
    for i in V_slutt:
        Energi_sum = h_start*g*m_kule - (i**2 * 0.5 * m_kule + m_kule*g*h_slutt)
        liste.append(Energi_sum)

    return liste

gjenr = gjennomsnitt_rulletid()
gjenr = gjennomsnitt_sluttfart()
tap_m = tap_mekanisk_energi()
print('Gjennomsnitts tid funnet fra eksprimentet (s): %4.3f' %gjenr)
print('Gjennomsnitts fart funnet fra eksprimentet (m/s): %4.3f' %gjenr)
print('Tap av mekanisk energi funnet fra eksprimentet (J): %4.5f' %tap_m)

```

Gjennomsnitts tid funnet fra eksprimentet (s): 1.519
 Gjennomsnitts fart funnet fra eksprimentet (m/s): 1.361
 Tap av mekanisk energi funnet fra eksprimentet (J): 0.00147

```

[ ]: def total_kinetisk():
    m = 0.031 #[kg]
    r = 0.011
    c = 2/5 #[Geometrisk massefordelingskonstant]
    Kinetic = ((1+c)/2)*m*gjennomsnitt_rulletid()**2 #[J]

    return Kinetic

tot_k = total_kinetisk()
print('Kinetisk energi ved 1,4 m funnet fra eksprimentet (J): %4.3f' %tot_k)

```

Kinetisk energi ved 1,4 m funnet fra eksprimentet (J): 0.050

```

[ ]: def finn_standaravik(data):
    sum1 = 0
    for value in data:
        sum1 += (value - tap_mekanisk_energi())**2

    delta_X = np.sqrt(1/(len(data)-1) * sum1)
    return delta_X

```

```
[ ]: def standarfeil(data):
    standarfeil = finn_standaravik(data)/np.sqrt(len(data))
    return standarfeil

[ ]: def view_diff():
    diff_list = []
    simulert_hatighet = finn_farten(y)[-1]/1000
    eksprementiell_hatighet = sum(V_slutt) / len(V_slutt)

    diff_list.append(simulert_hatighet-eksprementiell_hatighet)

    simulert_rulletid = finn_tid()
    eksprementiell_rulletid = gjennomsnitt_rulletid()

    diff_list.append(simulert_rulletid-eksprementiell_rulletid)
    diff_list.append(simulert_kinetic(y)[-1]-total_kinetisk())

    return diff_list

print(f"Forskjell i hastighet: {view_diff()[0]} \nForskjell i rulletid_
↪{view_diff()[1]}\nForskjell i kinetisk energi {view_diff()[2]}")
```

```
Forskjell i hastighet: 0.15960275161897042
Forskjell i rulletid 1.0508157217971623
Forskjell i kinetisk energi 0.00011303091567000517
```

2 1.1 Sammendrag

Dette forsøket tar for seg en kule som ruller på en bane gitt av noen tilfeldige punkter. Her har beregninger for blant annet slutfart, kinetisk energi og total tid brukt fra kula slippes til den passerer ut av banen blitt gjort. Deretter har dette blitt sammenliknet med reelle forsøk på den samme banen. I denne rapporten forklarer vi først teori og fysikk som ligger bak, så spesifikke beregninger av fysiske størrelser for den aktuelle banen. Deretter presenterer vi resultatene og drøfter avvikene mellom teori og praksis.

3 1.2 Introduksjon

I lab-øvinga har vi studert rullinga til en kule i en berg-og-dal-bane. Formålet var blant annet å få større forståelse for krefter, kinematikk og friksjon på et rullende legeme i tillegg til energibevaring. Vi har ved hjelp av python programmert en baneform, og deretter brukt newtons 2. lov for å regne ut banefart, friksjon og normalkraft. Etter vi hadde målt kula ved hjelp av Tracker, kunne vi sammenligne de målte verdiene med de vi regnet oss frem til. Hensikten var å se hvordan vi med regning kan beregne et nøyaktig resultat ved å sammenlikne med de målte resultatene.

4 1.3 Teori

Energi kan ikke oppstå eller forsvinne, kun gå over i andre former. Det er dette loven om energibevarelse sier. For et vilkårlig objekt som forflytter seg i tid og rom vil alltid

$$E_{P_0} + E_{K_0} = E_P + E_K + E_F.$$

Her er E_{P_0} objektets potensielle startenergi og E_{K_0} objektets samlede kinetiske startenergi, mens E_P er objektets potensielle energi etter en forflytning. For objekter som ruller vil den kinetiske energien være gitt av

$$K = \frac{1}{2}MV^2 + \frac{1}{2}I_0\omega^2$$

der M er hele objekts masse og V er massesenterets hastighet. ω er rullebetingelsen, altså massesenterets fart dividert med radiusen, og I_0 er objektets treghetsmoment som er gitt av

$$I_0 = cMR^2$$

der c er en geometrisk massefordelingskonstant, M er massen og R er radiusen. Et objekt som starter i ro fra en høyde y_0 vil basert på likningene ha en samlet kinetisk energi

$$E_K = \frac{1}{2}MV^2 + \frac{1}{2}McV^2$$

$$E_K = \frac{1}{2}MV^2(1 + c).$$

Gitt at vi har en endring i potensiell energi, $y_0 - y$ vil man ved å sette inn denne høydeforskjellen i energibevarelsesloven løse for farten som dermed er gitt ved

$$V(y) = \sqrt{\frac{2g(y_0 - y(x))}{1 + c}}$$

$$V(y) = \sqrt{\frac{2g}{1 + c}} \sqrt{y(s)}$$

der $s = \frac{dy}{dx}$. Dersom man nå deriverer uttrykket vil vi ende opp med akselerasjonen. Her bruker vi kjerneregelen to ganger siden funksjonen V egentlig er $V(y(s(t)))$ og ender dermed med

$$A = \frac{dV}{dt} = \frac{dV}{dy} \frac{dy}{ds} \frac{ds}{dt}$$

$$A = \sqrt{\frac{2g}{1 + c}} \frac{1}{2\sqrt{y}} \sin(\beta) V.$$

Når vi setter inn for farten V kan mye kanselleres og vi ender opp med

$$A = \frac{g \sin \beta}{1 + c}.$$

Her er altså g gravitasjonskonstanten, β helningsvinkelen og c den geometriske konstanten for objektets treghetsmoment. Newtons 2. lov sier at summen av et systems ytre krefter er lik systemets masse ganget med akselerasjonen:

$$\sum F = ma.$$

På et skråplan (se figur 2) med helning β vil summen av alle krefter som virker på fartsretningen være gitt ved

$$Mg \sin(\beta) - f = MA$$

der man kan sette inn det som ble utledet for akselerasjonen, A slik at uttrykket blir

$$Mg \sin(\beta) - f = \frac{Mg \sin(\beta)}{1 + c}.$$

Løser for f og får

$$f = \frac{cMg \sin(\beta)}{1 + c}$$

Friksjonskraften f er nødvendig for at en kule skal trille nedover et skråplan. Likevel vil ikke friksjonskraften utføre noe arbeid på en kule der rullebetingelsen er oppfylt. Det vil si $\omega R - V = 0$. Dette kommer av at hastigheten til punktet på kula som er nær bakken vil alltid være 0. Dermed er det også friksjonskonstanten for objekter uten fart μ_s som gjelder ved ren rulling. For kreftene som virker normalt på fartsretningen vil Newtons 2. lov kunne benyttes. Uttrykket for akselerasjonen A_{\perp} er gitt ved

$$A_{\perp} = \frac{-v^2}{r}$$

$$A_{\perp} = \frac{V^2}{\rho}$$

der ρ er krumningsradiusen som er gitt ved

$$\rho = \frac{(1 + (y')^2)^{\frac{3}{2}}}{|y''|}.$$

Dermed blir uttrykket for A_{\perp}

$$A_{\perp} = \frac{V^2 |y''|}{(1 + (y')^2)^{\frac{3}{2}}}$$

der y er høyden i banen som funksjon av x. Dersom man ser på kreftene som virker parallelt med gravitasjonen fra figur 1 og setter inn disse i Newtons 2. lov får vi

$$N - Mg \cos(\beta) = MA_{\perp}$$

$$N = MA_{\perp} + Mg \cos(\beta)$$

hvor N er normalkraften, M er massen, g er gravitasjonskonstanten, A_{\perp} er sentripetalakselerasjonen og β er helningsvinkelen, som også er gitt ved

$$\beta = \arctan(y')$$

. Dersom man setter inn for sentripetalakselerasjonen og løser for normalkraften N får vi

$$N = \frac{MV^2 |y''|}{(1 + (y')^2)^{\frac{3}{2}}} + Mg \cos(\beta).$$

I forøk der man tester ut en teori i den fysiske verdenen er det nyttig å teste dette flere ganger. Da vil middelveiden av disse forsøkene gi et godt estimat på de samlede resultatene, samt standardavviket vil gi et godt estimat på hvor stor variasjon som er i enkeltforsøkene. Middelveiden er gitt som

$$\bar{x} = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N x_i.$$

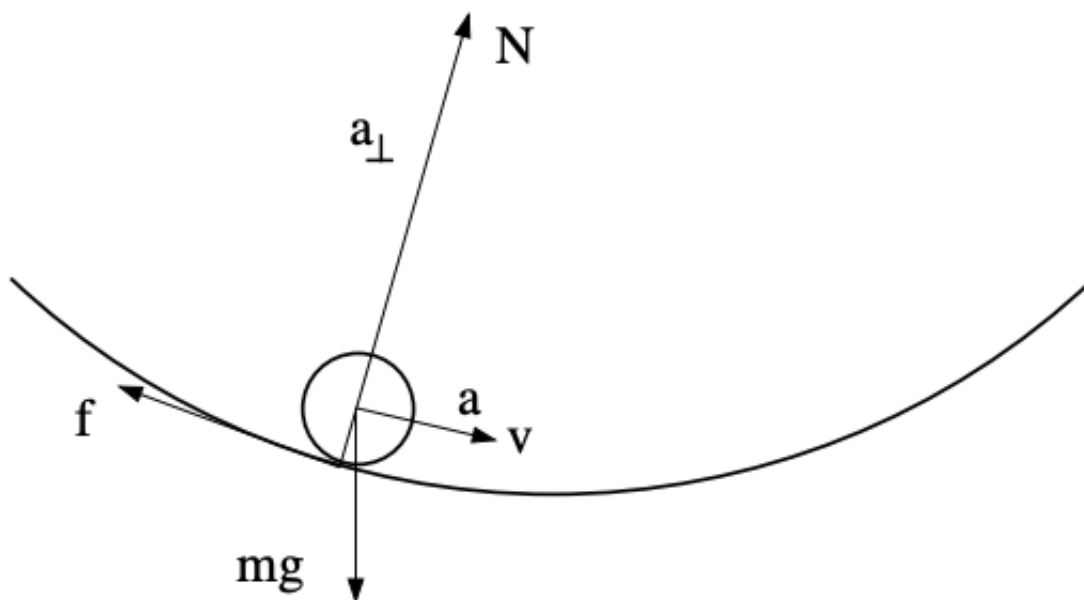
Det vil si at alle resultater blir summert og dividert på antallet resultater. Standardavviket er gitt ved

$$\delta_x = \sqrt{\frac{1}{N-1} \sum_{i=1}^N (x_i - \bar{x})^2}$$

der N er antall forsøk, x_i er hvert enkeltforsøk og \bar{x} er middelerdien. Det kan også være nyttig å si noe om avviket til middelerdien. Dette er gitt ved å dividere variansen, som er standardavviket kvadrert og deretter dele på antall forsøk. I tillegg tar man kvadratroten av uttrykket for å få det på standardform. Et forenklet uttrykk av dette er

$$\delta_{\bar{x}} = \frac{\delta_x}{\sqrt{N}}$$

$$\delta_{\bar{x}} = \frac{\sqrt{\frac{1}{N-1} \sum_{i=1}^N (x_i - \bar{x})^2}}{\sqrt{N}}.$$

Figur 1: Banens form

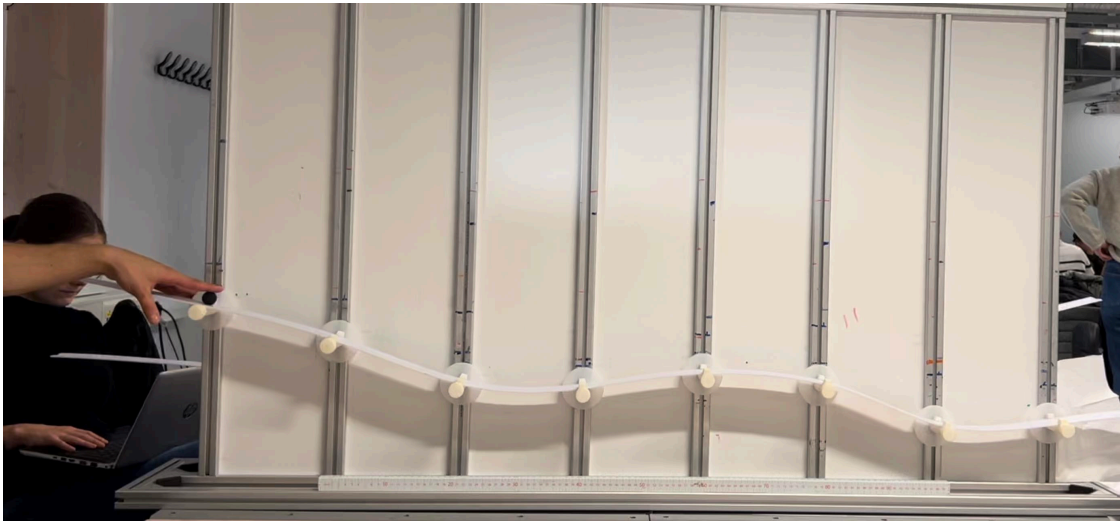
5 1.4 Metode

Vi starter prosjektet med bestemme baneformen på forsøket, dette bestemmes fra den tildelte kode. Dette står i første python celle i form av markdown. Deretter blir alle de nødvendige funksjonene laget som fart, kinetisk energi, krumning, helningsvinkel, tiden, normalkraft og friksjonskraft. Hvordan disse blir beregnet ligger i teorien.

Vi har nå kommet til forsøk delen. Her blir en kompakt gummikule med massen lik 37g slippes fra en bestemt høyde og går igjennom banen. Bevegelsen til kula blir filmet 10 ganger og videoene blir puttet inn i programmet Tracker. I Tracker bruker vi verktøyet Calibrium Stick for å definere 1 meter. Vi har en meter stikk i bunn som vi bruker den Calibrium Stick på. Vi putter også

koordinatsystemet nederst til venstre i banen. I Tracker bruker vi verktøyet Point Mass Autotracker for å spore bevegelsen til gummikula og få farten og posisjonen til kula gjennom banen. Vi tok ut slutfarten og tiden den brukte for å komme seg igjennom banen og brukte de opplysningene til analysen videre.

Etter forsøket må vi først finne middelverdiene til rulletid og slutfart. vi kan bruke disse verdiene til å finne tap av mekanisk energi, standaravvik og standarfeil. disse verdiene blir så diskutert i diskusjonsdelen.

Figur 9 Bilde av oppsettet

6 1.5 Resultater

6.0.1 Simulering

Det ble brukt numerisk analyse for å få en modell på hvordan kula ville bevege seg gjennom kulebanen. Banen ble satt opp ved å benytte seg av startverdien 300 også generere tilfeldige tall som skapte en bane. Alle beregningene ble gjort ved å lage pythonskript for å gjøre utregningene og plote grafene. Banens form ble bestemt til å være en parabel som gikk gjennom hydene 300, 253, 182, 175, 205, 189, 123, 135 gitt i mm med intervaller på 200mm i x retning.

Teoretisk fart Vi beregnet rulletiden til å være 2.57sek ved hjelp av funksjonen `finn_tid()` i apendex A. Videre brukte vi funksjonen `plot_fart(y)` for å plote farten til kula gjennom banen. Farten ble beregnet til å være 1.5m/s ved slutten av banen. Merk at plottet viser hastighet i mm/s.

Normalkraft Videre ble friksjon og normalkraft plottet ved hjelp av de egne funksjonene `normalKraft()` og `friksjon()`. Normalkraften ble beregnet til å være 300 mN ved slutten av banen. Friksjonen ble beregnet til å være 0.01 mN ved slutten av banen.

Teoretisk kinetisk energi Den kinetiske energien ble regnet ut til å være 50J ved slutten av banen. Endringen i kinetisk energi med hensyn på plassering på banen i x-retning kan ses i figuren under.

6.0.2 Eksperiment

Resultatene funnet i den eksperimentelle delen ble funnet slik det er representert i metode delen, hvor tallene er hentet fra verktøyet ‘Tracker’.

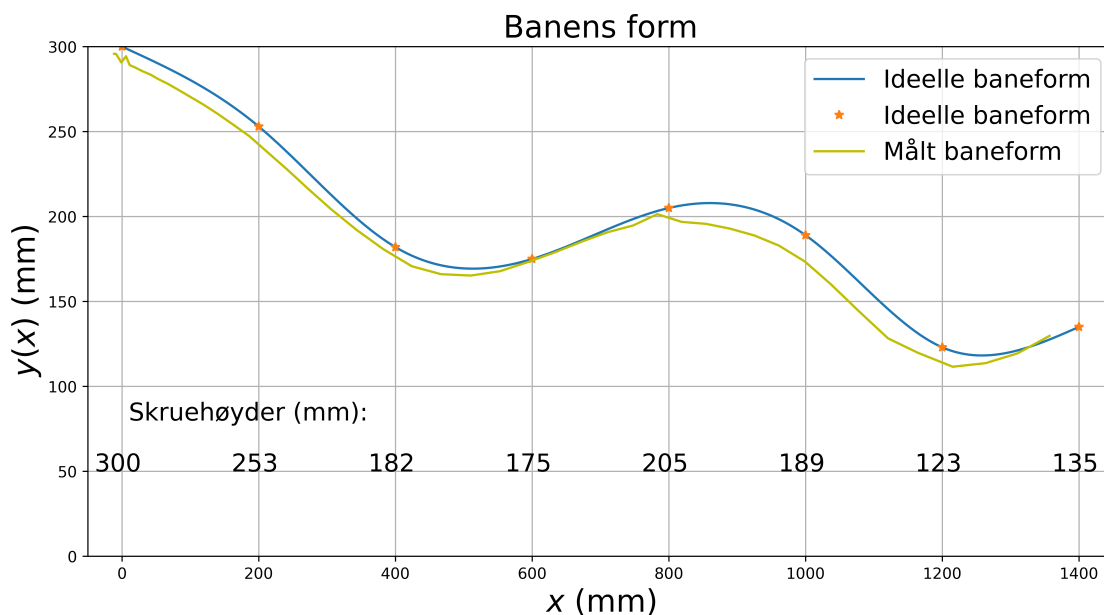
Rulletid Ved bruk av ‘Tracker’ brukte vi `gjennomsnitt_rulletid()` til å finne gjennomsnittsfarten fra de 10 forskjellige forsøkene. Ved kjøring av koden fikk vi at den gjennomsnittlige rulletiden var tilnærmet lik 1.52 [s]. Vi sammenlignet dette med `finn_tid()`, som viser den teoretiske tiden kulen skulle brukt. Da fikk vi ut at den teoretiske tiden var tilnærmet lik 1.52 [s].

Slutthastighet Ved lignende metode som ved funnet av rulletid fant vi slutfarten til kulen ved bruk av ‘Tracker’. Vi puttet deretter de 10 verdiene inn i funksjonen `gjennomsnitt_slutfart()` og fant at basert på eksperimentet så er den gjennomsnittlige slutfarten tilnærmet lik 1.36 [m/s]. Den teoretiske slutfarten ble funnet ved å sette ‘`y = cs(1401)`’ og putte dette inn i funksjonen `finn_farten(y)`. Resultatet for den teoretiske slutfarten ble tilnærmet lik 1.52 [m/s].

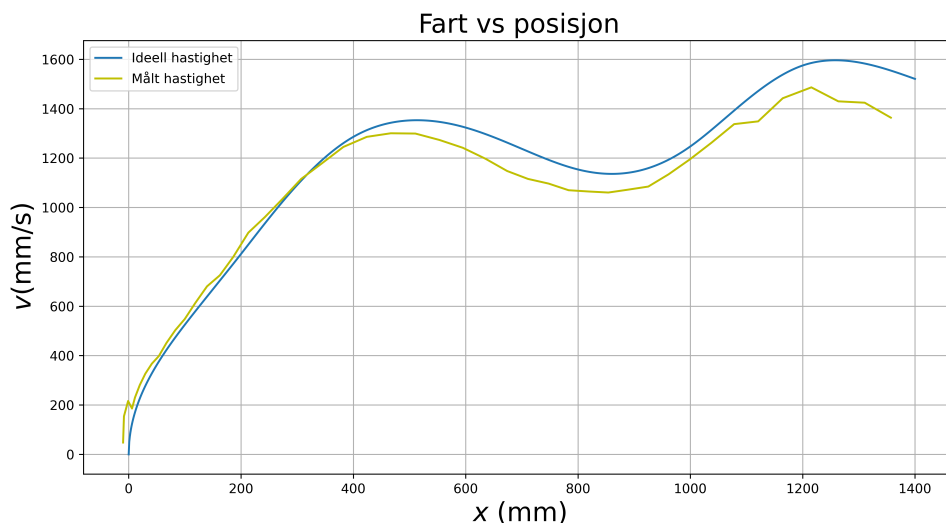
Kinetisk energi i slutt punkt Den kinetiske energien ble funnet ved bruk av funksjonen `total_kinetisk()` som brukte slutt fart funnet med bruk av ‘Tracker’. Den gjennomsnittlige totale kinetiske energi igjen i kulen når slutfarten ble målt var 0.05 [J]. Dette er tilnærmet likt det teoretiske svaret vi fikk fra funksjonen `tap_mekanisk_energi()`.

Tap av mekanisk energi Tapet av mekanisk energi ble funnet ved bruk av funksjonen `tap_mekanisk_energi()`. Her fikk vi en verdi på 0.00147 [J].

Visualisert Til slutt lagde vi en funksjon `view_diff()` som gir ut differansen mellom de teoretiske verdiene og verdiene vi fant fra eksperimentet. Her fikk vi at differansen mellom slutthastigheten var 0.159 [m/s], rulletid var 0.002 [s] og kinetisk energi i slutt punktet var 0.00011 [J].

Figur 10: Sammenlikning mellom målt og modelert baneform

Figur 11: Sammenlikning mellom målt og modelert fart

7 1.6 Diskusjon

Resultatene Vi har fått en forskjell på simulert og eksperimentell verdier som var uventet. Den simulerte hastigheten var høyere i gjennomsnitt enn de eksperimentelle. Det var uventet fordi antagelsene som å fjerne luftmotstand og anta ren rulling skulle egentlig gjøre den eksperimentelle hastigheten større enn den simulerte. Det gir en indikasjon på og at det derfor er fornuftig å ta de antagelsene som ble gjort. Årsaken for forskjellen i sluthastighet kommer nok fra feil i baneformen. Det kan også observeres innen rulletid og den kinetiske energien i sluttpunktet. Den kinetiske energien var i gjennomsnitt større for den simulerte enn den eksperimentelle, og rulletiden til den eksperimentelle var i gjennomsnitt lengre enn den simulerte. Forskjellen i rulletid var stor. Avvikene kommer nok fra mange ulike bidrag.

Bidrag til avvik Et bidrag kan være at kula får et lite «dytt», som gir ballen en startfart ulik null. Det vil gi kula en økt fart igjennom hele kulebanen, men det er nok usannsynlig at startfarten har gitt noe stort bidrag for feilmarginen. Det er fordi differansen på slutfarten i eksperimentet er liten. En person må ha gitt “nesten” samme startfart på alle forsøkene hvis det skal være et bidrag i dette eksperimentet. Derfor mener vi det er svært usannsynlig at dette er et stort bidrag. Et annet bidrag er dersom banen vår blir satt opp på feil høyde. Det vil gi et stort bidrag til avvikene. Det kan du også observere på figur “Reell Baneform”. Her kan du se at banen er ikke helt lik den ideelle baneformen. Et annet bidrag kan være målefeil. Det kan ligge i at vi måler feil tyngde og radius på kula, banen er unøyaktig satt opp og at oppsettet av banen og kameraoppsettet i forsøket er feil satt opp. Dersom kamera er feil satt opp kan det føre til perspektivfeil, som igjen kan føre til unøyaktige koordinatposisjoner i akse-systemet. Målefeil er nok årsaken for den store forskjellen i rulletid. Det kan være vanskelig å velge startposisjon i tracker, og det er mest sannsynlig det som har gjort forskjell i rulletid så stor. Grunnen for at det er rimelig å anta dette er fordi slutt hastighet og kinetisk energi var nesten helt lik den simulerte.

Rimeligheten bak funksjonene og drøfting rundt ren rulling Hvis vi sammenligner funksjonene $N(x)$, $f(x)$ og $v(x)$ med baneformen $y(x)$ så er resultatene rimelig. Bunnpunktene i $y(x)$ vil vi gi toppunkt i alle funksjonene over og motsatt. Det er dermed rimelig å anta at resultatene vi har er riktig. Maksimum verdi av $|f(x)/N(x)|$ er på ca. 0.00013. Ren rulling oppstår når $|f(x)/N(x)| < \epsilon$ og siden ϵ er mye høyere enn maks $|f(x)/N(x)|$ så er det rimelig å anta ren rulling.

8 Konklusjon

Vi konkluderer med at det var en vellykket lab med gode resultater. Slutfart ble målt til 1,36 m/s og simulert slutfart ble regnet til 1,52 m/s. Rulletid ble målt til 1,51 s og simulert rulletid ble regnet til 2,5s. Eksperimentell kinetisk energi ble beregnet til 0,04 J og simulert 0,05 J. Våres tap i mekanisk energi er lav noe som gir mening da vi kan anta ren rulling igjennom baneformen. Feil i de numeriske beregningene er drøftet i diskusjon.

9 Kilder

- [1] J. A. Støvneng, Lablikninger, NTNU 02.02.2023 phys.ntnu.no
- [2] Oskar Ryggetangen, notebookmal_V23. TFY4115 NTNU 03.02.2023 phys.ntnu.no
- [3] Robert Hanson, Wolfgang Christian, Anne Cox, and Mario Belloni, Tracker, 2018 physlets.org/tracker